

MAAELUMINISTEERIUM

Eesti Mesinike Liit
Eesti Meetootjate Ühendus
Ökoriik Eesti võrgustik

Teie: 18.04.2018
Meie: 22.05.2018 nr 8.1-2/2214-1

Vastuskiri pöördumisele

Austatud huviorganisatsioonide esindajad

Täname Teid pöördumise eest, milles esitatud ettepanekutele vastame Teie poolt välja toodud teemade järgi:

1. Tõsta inimeste teadlikkust taimekaitsevahendite ohtlikkusest loodusele, inimese ja loomade tervisele.

Inimeste teadlikkuse tõstmine taimekaitsevahendite kasutamisel tulenevatest terviseriskidest ning nende võimalikest vähendamise meetoditest on nii Maaeluministeeriumi kui ka valitsemisalas tegutseva Põllumajandusameti (edaspidi *PMA*) regulaarne tegevus. *PMA*-l on taimekaitsevahendite kasutamisest tulenev kohustus mürgistusjuhtumite ennetamiseks avalikustada teave taimekaitsevahendi kasutamisest tingitud ohu ning võimaliku ägeda ja kroonilise mõju kohta inimese tervisele ja keskkonnale ning ühtlasi anda teavet kemikaalivabade alternatiivide kasutamise kohta. *PMA* veebilehel on eraldi välja toodud Eestis turustada ja kasutada lubatud taimekaitsevahendite infolehed, mis sisaldavad vastavat ohutusalast teavet.

Avalikkusele edastatakse asjakohast teavet peamiselt artiklite ja trükiste kaudu erinevates veebiväljaannetes ning avaldatakse pressiteateid. Välja on antud erinevaid teadlikkust tõstvaid infovõldikuid nii tegevusjuhiste mesinikele kui ka professionaalsetele taimekaitsevahendite kasutajatele, samuti kodukasutajatele. Niisamuti on Eesti Mürgistusteabekeskuse veebilehelt võimalik saada üldsusele suunatud teavet ning teisi asjakohaseid teabematerjale erinevate mürgistusriskide kohta. Ühtlasi on Mürgistusteabekeskuse veebilehel eraldi välja toodud teave taimekaitsevahenditest tingitud mürgistuste kohta. Nõustume, et avalikkuse teadlikkust taimekaitsevahendite kasutamisest tulenevatest riskidest ja nende võimalikest vähendamise meetoditest saab veelgi parandada, mistõttu kavandame ka uue taimekaitsevahendite säästva kasutamise tegevuskava raames mitmeid teavitustegevusi.

2. Kasutada integreeritud agrotehnikat.

Taimekaitseseadus sätestab, et professionaalne taimekaitsevahendi kasutaja peab arvestama integreeritud taimekaitse põhimõtteid. Integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise tingimused ja viis on kehtestatud põllumajandusministri 5. novembri 2013. a määrusega nr 62 „Integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise tingimused ja viis“. Selleks, et senisest veelgi enam tõhustada järelevalvet integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise kontrollimisel on Maaeluministeerium 2018. aastal tellimas rakendusuringute projekti raames uuringut. Nimetatud uuringu käigus töötatakse välja juhis, mis võimaldaks nii järelevalveasutusel kui ka professionaalsetel kasutajatel integreeritud taimekaitse põhimõtete järgimist paremini kontrollida.

3. Pritsimisega seotud tööd teha öisel ajal, kui ei ole putukate ja mesilaste lendlust.

Esmalt märgime, et põllumajandusministri 29. novembri 2011. a määruse nr 90 „Taimekaitsevahendi kasutamise ja hoiukoha täpsemad nõuded“ paragrahv 4 lõike 8 kohaselt on keelatud taimekaitsevahendi pritsimine alal, millel on õitsvaid taimi. Erandina võib õitsvaid taimi pritsida ainult siis, kui taimekaitsevahendi pakendil on vastav märge, mis lubab toodet kasutada taimede õitsemise ja mesilaste lendluse ajal. 14. septembril 2017. a toimus Maaeluministeeriumis kohtumine huviorganisatsioonidega, mille eesmärk oli arutada ja selgitada taimekaitsevahendite kasutamise seonduvaid ettepanekuid ning võimalusi õigusaktide muutmisel. Ühe ettepanekuna arutati ka kõnealust teemat ning lepiti kokku, et PMA jälgib infolehtede läbivaatamisel, et õitsemise ajal kasutada lubatud taimekaitsevahendi kohta lisataks ajaline piirang (lubatud pritsida ajavahemikul 22.00–05.00), kui antud toote puhul pole riskihindamise käigus otsustatud teisiti. Vastavalt taimekaitseseaduse § 78 lõikele 1 tohib taimekaitsevahendit kasutada üksnes taimekaitsevahendi loas määratud ja taimekaitsevahendi märgistusele vastavatel tingimustel.

4. Lõpetada teravilja ja kartuli pritsimine enne koristamist glüfosaatidega saagi kuivatuskuludelt säästmiseks

Komisjoni 12. detsembri 2017. a rakendusmääruses (EL) 2017/2324, millega pikendati glüfosaadi heakskiitu, on viide, et liikmesriigid peavad erilist tähelepanu pöörama saagikoristuseelse kasutuse vastavusele heade põllumajandustavadega. Glüfosaadi koristuseelne kasutamine eesmärgiga säästa kuivatuskuludelt heade põllumajandustavade vastavuses ei ole. Sellest tulenevalt on PMA tegemas muudatusi, mille kohaselt lisatakse toodetele piirang, mis keelab toodet kasutada saagi koristuseelseks närvutamiseks või kuivatamiseks. Glüfosaati sisaldavate taimekaitsevahendite koristuseelne kasutamine on kooskõlas heade põllumajandustavadega lubatud vaid umbrohu soovimatu kasvu piiramiseks või takistamiseks. PMA on glüfosaati sisaldavate taimekaitsevahendite koristuseelse kasutamise kooskõlale heade põllumajandustavadega järjest enam tähelepanu hakanud pöörama. Lisaks nimetatud muudatusele on PMA teostamas ka teisi parandusi ja täpsustusi, mis on seotud glüfosaati sisaldavate toodetega ning peaksid muutma paremini mõistetavaks toodete kasutamisele seatavad piirangud.

5. Mitte kasutada üleliigselt mineraalväetisi, kust need satuvad põhjavette.

25. jaanuaril 2018. a avaldas Riigikontroll auditaruande riigi tegevusest põhjavee kaitsmisel. Aruandes toodi välja, et põhjavee saastumine nitraatidega on kasvanud ja nende peamiseks allikaks peetakse väetiste kasutamist. Riigikontroll leidis, et kuigi Eestis kasutatakse väetisi

Euroopa keskmisest vähem, vajab põllumajandusest tuleneva hajureostuse vähendamine senisest enam tähelepanu. Väetiste kasutamisel on oluline ka nõuetekohane laotamine, kuid seda ei kontrolli riik piisavalt. Auditi tulemusel soovib Riigikontroll seada nitraaditudlikul alal väetiste kasutamisele selgemad piirangud ning teha nõuete täitmise üle järelevalvet.

Keskkonnaseireandmed aga näitavad, et suurim nitraatiooni sisaldus põhjavees on kevaditi märtsis ja aprillis, mis pigem viitab sellele, et hilissügisese väetamise tulemusel ei jõua taimed vegetatsiooniperioodi lõppemise tõttu toitaineid enam omastada ning need leostuvad põhjavette. Selle mõju vähendamisele peaks kaasa aitama 2016. a muudetud veeseadus, mille kohaselt ei tohi alates 01.01.2018. a vedelsõnnikut laotada 15. novembrist kuni 20. märtsini ning alates 01.01.2019. a 1. novembrist kuni 20. märtsini. Ka Maaeluministeerium peab veekaitseliste tegevuste suunamist, eelkõige kaitsmata või nõrgalt kaitstud piirkondades, oluliseks, toetades tegevusi (nt talvise taimkatte rajamine, mahetootmine), mis vähendavad riski, et veekaitse seisukohast soovimatud ained satuvad pinna- ja põhjavette. Samas tuleb rõhutada, et nt veekaitsest tulenevate väetiste kasutamise piirangute täitmist kontrollib veeseaduse § 394 lõike 2 kohaselt Keskkonnainspeksioon. Põllumajandusest tuleneva hajukoormuse osakaalu ja koguse määramine on oluliselt madalama usaldusväärsusega ja keerulisem kui punktasaateallikatest lähtuva koormuse määramine, mistõttu on oluline teostada täiendavaid uuringuid ja selgitada välja toitainete põhjavette sattumise täpsem põhjus.

6. Seada pestitsiididele aktsiis. Laekunud summad kantakse fondi, mida kasutada keskkonnakahjude hüvitamiseks (tolmeldajad).

Pestitsiididele kehtestatud maksusüsteemid võivad tunda olulise poliitilise meetmena, kui eesmärgiks on vähendada pestitsiidide kasutust. Samas puudub piisavalt ulatuslik ja põhjendatud info pestitsiidide aktsiisi või kehtestatud diferentseeritud maksusüsteemide efektiivsuse kohta. Nimetatud maksusüsteemid ei taga alati mitte pestitsiidide kasutuse koguselist vähenemist, vaid võivad hoopis kaasa tuua madalamasse ohukategooriasse kuuluvate toimeainetega toodete kasutamise suurenemise. See omakorda ei välista aga pestitsiidide väärkasutust ja sellega kaasnevat mõju keskkonnale või inimeste tervisele. Riikides nagu Taani, Norra ja Rootsi on tõesti kehtestatud pestitsiididele maksusüsteem, kuid see toimib vaid koos teiste, pigem ennetavate meetmetega nagu teadlikkuse tõstmine integreeritud taimekaitse võtetest ja rangemad nõuded turule lubamisel. Pestitsiididele kehtestatav aktsiis oleks koormav ja seaks ebavõrdsesse olukorda erinevad põllumajandustootjad, kuna vajadus pestitsiidide kasutamiseks erineb oluliselt ka kasvatatavate kultuuride ja kasvatusmeetodite lõikes. Eelkõige nõuaks antud maksusüsteemi loomine eelnevaid pikaajalisi mõjuhinnanguid ning ei annaks tõenäoliselt märkimisväärseid tulemusi pestitsiidide kasutamises koguseliselt. Seetõttu peame olulisemaks rohkem tähelepanu pöörata pigem ennetavatele meetmetele ja taimekaitsevahendite kasutajate teadlikkuse tõstmisele, et innustada neid keemiliste taimekaitsevahendite alternatiivseks kasutamaks rohkem bioloogilisi vahendeid ning järgima integreeritud taimekaitse põhimõtteid.

7. Lõpetada ökosüsteemidele ohtlike pestitsiidide jaemüük.

Soovime Teie tähelepanu juhtida sellele, et taimekaitsevahendite turule laskmine on Euroopa Liidu tasandil selgelt reguleeritud eesmärgiga tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kõrgetasemeline kaitse. Taimekaitsevahendites sisalduvate toimeainete heakskiitmise protsessile on seatud ühtlustatud eeskirjad, samuti kriteeriumid toimeainetele,

mille täitmist hindamis- ja otsustusprotsessis kontrollitakse. Olukorras, kus taimekaitsevahendis sisalduv toimeaine ei vasta Euroopa Liidu õiguses sätestatud kriteeriumitele ning ei saa välistada selle toimeaine negatiivset mõju inimese või looma tervisele ning keskkonnale, ei kiideta seda toimeainet heaks ning ei lubata vastavaid tooteid turule. Toimeained, mis on heaks kiidetud, hinnatakse teatud aja tagant uuesti üle ja kui selgub, et nende ohutus ei ole enam tagatud, siis seatakse piirangud või keelustatakse ained täielikult. Taimekaitsevahendi turustamiseks annab Eestis loa Põllumajandusamet. Loa andmisel lähtutakse samuti määrusega etteseadud nõuetest ja peamiseks eelduseks on see, et taimekaitsevahendis sisalduvad toimeained peavad olema Euroopa Liidus heaks kiidetud eelkirjeldatud protsessi alusel. Taimekaitsevahendi loas sätestatakse täpsed turule laskmise ja kasutamise nõuded. Näiteks määratakse loas kindlaks taimed või taimsed saadused, mille puhul taimekaitsevahendit võib kasutada, ning sellise kasutamise tingimused. Maaeluministerium on analüüsimas õiguslikke võimalusi, kuidas senisest paremini reguleerida mitteprofessionaalsetele kasutajatele müüdavaid taimekaitsevahendeid. Peame oluliseks järjepidevat teavitustööd ja taimekaitsevahendite kasutajate teadlikkuse tõstmist.

8. Lõpetada teepeenarde ja raudteede ohtlik kemikaalidega (eriti Roundupi ja muude glüfosaate sisaldavate preparaatidega) töötlemine.

Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) riskianalüüsi käigus järeldati, et glüfosaadi vähki tekitav mõju inimestele on ebatõenäoline, sealhulgas ka risk mesilastele hinnati madalaks. Ka Euroopa Kemikaaliameti (ECHA) riskihindamise komitee ei klassifitseerinud kõnealust toimeainet vähki tekitavaks aineks. Lisaks näitavad järelevalve tulemused, et teepeenarde ja raudteede hooldamistööde teostajate teadlikkus on tõusnud ning keemilise tõrje asemel eelistatakse üha enam alternatiivseid võimalusi. Teavitustöö raames on PMA rõhutanud, et vastavalt taimekaitsevahendite kasutamisele peavad teepeenarde ja raudteede hooldajad järgima samu integreeritud taimekaitse põhimõtteid kui põllumehedki. Seega hooldustööde teostamisel peaks esmane valik olema niitmine või rohimine. Kahjuks keerulise ligipäätavuse tõttu seda alati võimalik kasutada ei ole, mistõttu eelkõige just raudteel tihtipeale keemilisele taimekaitsele head alternatiivi ei ole. 2018. aastal jätkab PMA aktiivse teavitustööga ja on planeerinud järelevalvetoiminguid mittepõllumajanduslike professionaalsete taimekaitsevahendite kasutajate osas suuremas mahus kui varasematel aastatel. Prioriteediks on jätkuv koostöö tõhustamine kõigi mittepõllumajanduslike taimekaitsevahendite kasutajatega. Samuti kaalume teehoolduse raames teostatavate taimekaitsetööde nõuete täpsustamist.

9. Toetada mahetootmise laienemist põllumajandustoetuste abil.

Mahepõllumajanduse arendamine on üks valitsuse prioriteete. Valitsuse majandusarengu komisjoni kinnitatud mahemajanduse tervikprogrammi pindalaline eesmärk näeb ette, et aastaks 2021 saab Eestis vähemalt 51 protsendil maismaast kasvatada või korjata mahetoodangut. Põllumajandusmaa alaeesmärgi kohaselt on aastaks 2021 Eestis 250 000 ha mahepõllumajandusmaad, mis moodustab ligi 25% Eesti põllumajandusmaast.

Mahetootmise toetamiseks on Eesti Maaelu Arengukavas (MAK 2014–2020) meede 11 „Mahepõllumajandus“. Meetme eesmärkideks on arendada mahepõllumajandust ning suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet, säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, säilitada ja parandada mullaviljakust ja veekvaliteeti ning parandada loomade heaolu. Järgmise nelja aasta jooksul investeeritakse mahetootmise

soodustamiseks täiendavalt üle kaheksa miljoni euro Eesti maaelu arengukava ja riigieelarvelisi vahendeid.

Maaeluministeriumi jaoks on oluline avatud ja hea koostöö kõikide osapooltega, kes tunnevad muret keskkonna ning inimese ja looma tervise pärast ning soovivad oma ettepanekutega valdkonda paremaks muuta. Esmatähtis on tagada see, et taimekaitsevahendid oleksid ohutud inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Tamm
Maaeluminister

Teadmiseks: Riigikantselei

Marge Nõmmik
625 6530 marge.nommik@agri.ee